

Afschrijvingen: een fenomeen verklaard

Sjef Willockx

Dit artikel maakt deel uit van een serie over de managementrapportage voor het MKB, geschreven voor directies en management. De hele serie is te vinden op www.sjefwillockx.nl.

Voor uitleg over de gebruikte boekhoudkundige termen zie de Verklarende woordenlijst van boekhoudkundige begrippen, ook op www.sjefwillockx.nl.

Inleiding

Afschrijvingen zijn misschien wel de meest ongrijpbare van alle kosten. Het lastige van afschrijvingen is, dat het verschijnsel vanuit meerdere kanten bekeken kan worden, en dan steeds een ander gezicht toont.

Heel algemeen gesteld is afschrijven het registreren (in de boekhouding) van een waardevermindering. In principe kan iedere bezitting (iedere post die debet op de balans staat) het onderwerp zijn van een waardevermindering, en dus van afschrijving. Het vaakst komt dit voor bij materiële en immateriële vaste activa, voorraden en debiteuren. Als we kortweg spreken over “de afschrijvingen”, dan bedoelen we meestal de afschrijvingen op materiële vaste activa, zoals gebouwen, machines, installaties en inventarissen.

In het Engels gebruikt men voor afschrijving twee termen: Depreciation en Amortization. Met Amortization duidt men de afschrijvingen op immateriële vaste activa aan, terwijl Depreciation gebruikt wordt voor alle andere afschrijvingen.

Afschrijvingen op debiteuren worden meestal aangeduid met de term voorziening: “Voorziening voor Dubieuze Debiteuren.” Ook afschrijvingen op voorraden worden vaak voorzieningen genoemd: “Voorziening voor incurant” bijvoorbeeld.

Afschrijvingen worden op de balans niet apart getoond: ze worden gesaldeerd met de oorspronkelijke waarde van het actief. Het actief wordt dus voor de nettowaarde opgenomen.¹

¹ In de toelichting op de balans wordt wel de oorspronkelijke waarde (historische kostprijs of nominale waarde)

Afschrijving op materiële vaste activa

De meest voorkomende vorm van afschrijving is die op materiële vaste activa (zoals gebouwen, machines, installaties, inventarissen en transportmiddelen). Vandaar dat we hier wat dieper op ingaan. Daarbij zullen we ons beperken tot die aspecten die voor directies en management het relevantst zijn. Meer technische zaken, zoals herwaardering, inhaalafschrijvingen, economische versus technische levensduur, en de vele methoden voor het bepalen van de afschrijving, zullen buiten beschouwing blijven. Ook de fiscale aspecten (zoals vervangingsreserve, investeringsaftrek en willekeurige afschrijving) zullen onbesproken blijven.

Boekhoudkundig is een afschrijving dus de vastlegging van een waardevermindering. Bedrijfs-economisch gezien hebben de afschrijvingen op materiële vaste activa meerdere functies.

- Ze maken het mogelijk om de kosten van een investering geleidelijk, gedurende de economische levensduur van een actief, ten laste van het resultaat te brengen.
- Ze maken het mogelijk om de kosten van een actief op te nemen in de kostprijs van voortgebrachte producten en diensten.
- Ze maken het mogelijk om geld opzij te zetten voor vervangingsinvesteringen.

Hoe het laatstgenoemde punt in de praktijk werkt, zullen we straks zien als we gaan kijken naar het effect van afschrijvingen op de kasstroom.

Iedereen die wel eens een auto heeft gekocht weet, dat je daar na een paar jaar minder voor terugkrijgt. Die waardevermindering is de afschrijving. Bij een auto is de belangrijkste factor voor het bepalen van de waardevermindering de verstreken tijd; het verbruik (de gereden kilometers) speelt een relatief bescheiden rol. Bij bepaalde machines kan het andersom zijn.

Op grond wordt niet afgeschreven, omdat grond (in het algemeen) niet minder waard wordt met het verstrijken van de tijd, en evenmin “op” raakt, dus niet vervangen hoeft te worden.²

Boekhoudkundig gezien zijn afschrijvingen een schattingspost. Ook al is er nog zo goed nagedacht over de methode van afschrijven, je weet pas bij afstoting van het actief wat de restwaarde is. Die kan zowel hoger als lager zijn dan de boekwaarde van dat moment. Het verschil – resultaat op verkoop vaste activa – is dan ook feitelijk een correctie op een schattingspost: een correctie op de eerder gedane afschrijvingen.

Het effect van afschrijvingen op de kasstroom

Interessant is de rol van de afschrijvingen op de kasstroom (cashflow). Een gangbare definitie voor kasstroom is:

$$\text{Kasstroom} = \text{Resultaat na belastingen} + \text{Afschrijvingen}.$$
³

Stel, we hebben de volgende resultatenrekening:

gegeven.

² Er is een uitzondering: als de grond is verworven als winplaats voor delfstoffen, bijvoorbeeld grind.

³ Een volledig kasstroomoverzicht bevat heel wat meer posten, maar dit is toch de kern.

Omzet			1.000
Lonen		350	
Materialen		225	
Afschrijvingen		100	
Totaal kosten			675
Resultaat voor belastingen			325
Belastingen			-65
Resultaat na belastingen			260

Als alle posten direct contant worden afgerekend hebben we de volgende kasmutatie:

Ontvangsten			1.000
Lonen		350	
Materialen		225	
Belastingen		65	
Totaal uitgaven			640
Kasmutatie			360

Onze kasmutatie is dus inderdaad “Resultaat na belastingen + Afschrijvingen”: $260 + 100 = 360$.

Aan het eind van de dag hebben we dus 260 *verdiend*, terwijl we 100 hebben *gespaard*. Van die 100 kunnen we t.z.t. een nieuwe machine kopen (als de prijs daarvoor tenminste niet gestegen is).

Dit betekent wel dat we voorzichtig moeten zijn met het beoordelen van ons banksaldo: een deel daarvan zullen we in de toekomst nodig hebben voor het doen van vervangingsinvesteringen.

We hebben belasting betaald over 325: de omzet minus alle kosten, incl. de afschrijvingen. Toen we onze investering deden, mochten we die niet in één keer aftrekken van de winst. Dat doen we dus pas later, en heel geleidelijk, via de afschrijvingen.